

Τριμηνιαίος Δείκτης Οικονομικού Κλίματος

Η έρευνα για την κατάρτιση του δείκτη πραγματοποιείται από την Εταιρεία Ανώτατων Στελεχών Επιχειρήσεων (**ΕΑΣΕ**), φορέα που εκφράζει και εκπροσωπεί το ανώτατο επαγγελματικό μάνατζμεντ στην Ελλάδα, με μέλη ανώτατα στελέχη των σημαντικότερων εταιρειών της χώρας, σε συνεργασία με την **ICAP Group**, τον μεγαλύτερο όμιλο παροχής υπηρεσιών προς επιχειρήσεις. Η έρευνα διεξάγεται κάθε τρίμηνο στα κορυφαία διευθυντικά στελέχη των μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων με σκοπό την καταγραφή των εκτιμήσεων τους για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και τις προβλέψεις τους για το εγγύς μέλλον.

Μεθοδολογία

Η έρευνα διεξάγεται στους CEO (Διευθύνοντες Συμβούλους, Προέδρους, Γενικούς Διευθυντές) των 2.650 μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων. Στον πληθυσμό αυτό προστίθενται τα μέλη της ΕΑΣΕ, έτσι ο πληθυσμός ανέρχεται σε 3.020. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 11 ερωτήσεις, η συμπλήρωση και καταχώρηση του οποίου γίνεται ηλεκτρονικά μέσω ειδικού λογισμικού και ιστοσελίδας (www.icarb2b.gr). Οι 10 βασικές ερωτήσεις αφορούν την τρέχουσα κατάσταση της οικονομίας και τις μελλοντικές προσδοκίες, ενώ στους CEO απευθύνεται 1-2 επιπλέον ερωτήσεις που αφορούν σημαντικά θέματα γενικότερου οικονομικού ενδιαφέροντος κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας. Από το σύνολο των απαντήσεων στις 10 βασικές ερωτήσεις κατασκευάζεται ο γενικός δείκτης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index). Από τις απαντήσεις που αφορούν μόνο στην τρέχουσα οικονομική κατάσταση κατασκευάζεται ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Current status Index), ενώ από τις απαντήσεις που σχετίζονται με τις μελλοντικές εκτιμήσεις κατασκευάζεται ο δείκτης προσδοκιών (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Expectation Index). Η μετατροπή των απαντήσεων σε δείκτη και στη συνέχεια σε χρονολογική σειρά πραγματοποιήθηκε με την χρήση της μεθόδου net-balances (διαφορές θετικών-αρνητικών απαντήσεων)¹. Όλοι οι δείκτες είναι τριμηνιαίοι με βάση το 4^ο τρίμηνο του 2008 που πραγματοποιήθηκε η πρώτη έρευνα. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας περιλαμβάνει επιπλέον την ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων ανά ερώτηση, ενώ γίνεται ανάλυση των απαντήσεων ανάλογα με το μέγεθος των επιχειρήσεων οι οποίες διακρίθηκαν σε τρία στρώματα με κριτήριο την απασχόληση (Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με απασχόληση που δεν υπερβαίνει τα 100 άτομα, μεγάλες επιχειρήσεις με 101-300 εργαζόμενους και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις με 301 απασχολούμενους και άνω) και ανάλογα με τον τομέα δραστηριοποίησης όπου οι επιχειρήσεις διακρίθηκαν σε τρία στρώματα (αγροτικά προϊόντα-βιομηχανία-ενέργεια-κατασκευές, εμπόριο, υπηρεσίες). Το δείγμα ενημερώνεται σε κάθε έρευνα κατά ένα μικρό ποσοστό, ώστε να παρακολουθεί τις εξελίξεις των οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων καθώς και τις μετακινήσεις των ανώτατων στελεχών.

¹ OECD, *Business Tendency Surveys-A handbook*, 2003

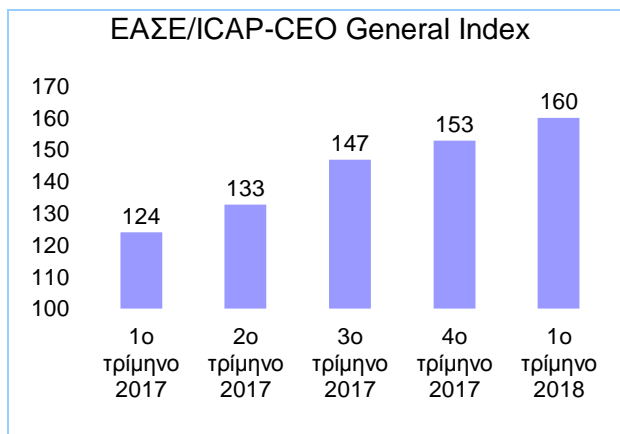
Οι τρέχουσες διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και η κατάσταση στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τις πρόσφατες εκτιμήσεις της Eurostat κατά το 4^ο τρίμηνο του 2017 το ΑΕΠ των 19 χωρών της ευρωζώνης καθώς και των 28 χωρών μελών της Ε.Ε αυξήθηκε κατά 0,6% έναντι του προηγούμενου τριμήνου². Σε σύγκριση με το 4^ο τρίμηνο του 2016 ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ σημείωσε αύξηση +2,7% στην ευρωζώνη και +2,6% στην ΕΕ(28). Στις ΗΠΑ ο ρυθμός ανάπτυξης το τέταρτο τρίμηνο του 2017 (έναντι του 4^{ου} τριμήνου 2016) διαμορφώθηκε σε +2,5%. Η υψηλότερη ανάπτυξη έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους καταγράφηκε στη Ρουμανία (7,0%) και ακολούθησαν η Σλοβενία (6,2%), Εσθονία (5,3%), Τσεχία (5,2%), Ουγγαρία (4,9%), Λετονία (4,7%), Πολωνία (4,3%), Κύπρος (3,9%), Λιθουανία (3,8%), Αυστρία (3,6%), Σλοβακία και Βουλγαρία (3,5%), Σουηδία (3,3%), Ολλανδία και Ισπανία (3,1%), Γερμανία (2,9%), Φινλανδία (2,8%), Γαλλία (2,5%), Πορτογαλία (2,4%), Κροατία (2,2%), Βέλγιο (1,9%), Ιταλία (1,6%), Μ. Βρετανία (1,4%) και Δανία (1,2%). Ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ελλάδα διαμορφώθηκε σε (1,9%).

Οι προβλέψεις του ΔΝΤ για την Ελλάδα διαμορφώνονται σε (2,0%) για το έτος 2018 και (1,8%) για το 2019³. Ο δείκτης επιχειρηματικού κλίματος (BCI)⁴ για την ευρωζώνη σημείωσε πτώση από (+1,59) τον Δεκέμβριο του 2017 σε (+1,34) τον Μάρτιο του 2018.

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Μάρτιο του 2018.

Ο γενικός δείκτης οικονομικού κλίματος (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index) το πρώτο τρίμηνο του 2018 συνέχισε την ανοδική του πορεία και διαμορφώθηκε στις 160 μονάδες. Η νέα αύξηση του δείκτη αποτυπώνει την αισιοδοξία των CEOs για την μελλοντική πορεία της Ελληνικής οικονομίας και την έξοδο από την μακροχρόνια κρίση και τις δυνατότητες που ανοίγονται για τις επιχειρήσεις που διοικούν στο νέο οικονομικό περιβάλλον, το οποίο θα στηριχθεί στις μεταρρυθμίσεις που πρέπει να συνεχιστούν με αμείωτο ρυθμό ώστε η οικονομία να οδηγηθεί σε ένα σύγχρονο και βιώσιμο αναπτυξιακό πρότυπο.

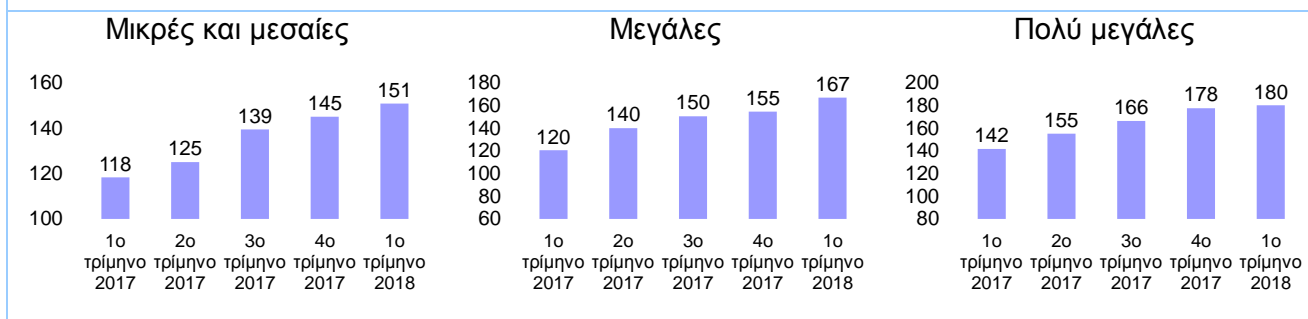
² Eurostat, newsrelease euroindicators, 7 March 2018.

³ IMF, World Economic Outlook, April 2018.

⁴ European Commission, Business Climate Indicator for the Euro Area, March 2018.

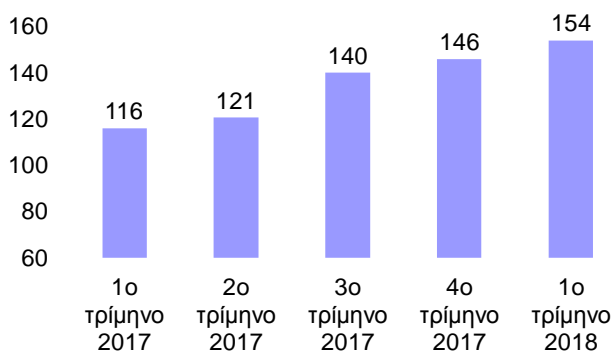
Η ανάλυση των αποτελεσμάτων ανά κατηγορία μεγέθους δείχνει άνοδο του δείκτη σε όλες τις κατηγορίες επιχειρήσεων.

ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Confidence Index ανά μέγεθος επιχείρησης με κριτήριο την απασχόληση

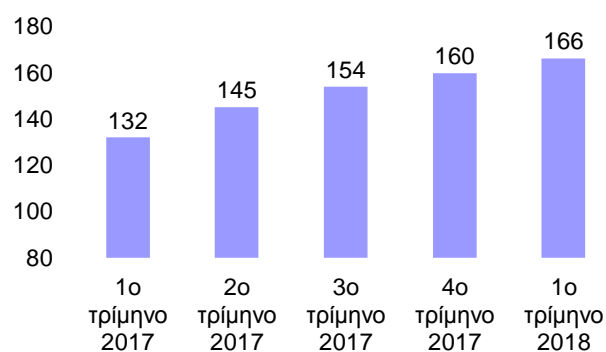

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (ΕΑΣΕ-CEO Current status Index) σημείωσε άνοδο και διαμορφώθηκε στις 154 μονάδες έναντι 146 το προηγούμενο τρίμηνο. Ο δείκτης προσδοκιών (ΕΑΣΕ-CEO Expectation Index) παρουσίασε νέα άνοδο στις 166 μονάδες έναντι 160 μονάδων του προηγούμενου τριμήνου.

ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Current status Index

ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Expectation Index

Τα αναλυτικά αποτελέσματα της έρευνας Μαρτίου 2018

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης της χώρας σημείωσε άνοδο και διαμορφώθηκε στις 211 μονάδες έναντι 202 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι βελτιώθηκε η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας, αυξήθηκε σε 33% έναντι 30% του προηγούμενου τριμήνου, ενώ παράλληλα το ποσοστό αυτών που δηλώνουν ότι επιδεινώθηκε μειώθηκε σε 14% έναντι 18% το προηγούμενο τρίμηνο. Πιο αισιόδοξοι είναι οι CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων οι οποίοι σε ποσοστό 54% δηλώνουν ότι η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας είναι βελτιωμένη συγκρινόμενη με 1 έτος πριν.

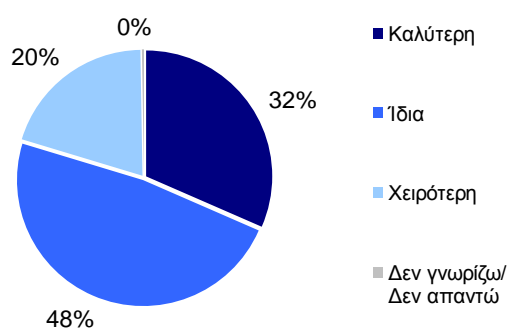
Ο δείκτης οικονομικής κατάστασης της χώρας ένα έτος μετά παρουσίασε νέα άνοδο στις 197 μονάδες. Το ποσοστό των CEOs που εκτιμά ότι η οικονομική κατάσταση της χώρας θα είναι καλύτερη στο επόμενο έτος διαμορφώθηκε σε 38%, ενώ για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων είναι αυξημένο σε 54%.

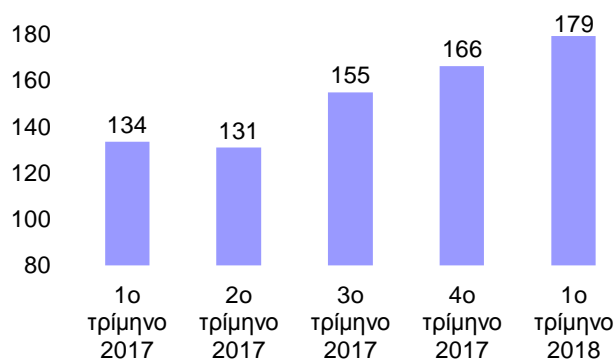
Ο δείκτης της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις σημείωσε αξιόλογη άνοδο στις 179 μονάδες έναντι 166 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα κατάσταση του κλάδου τους είναι καλύτερη σε σχέση με 1 έτος πριν ανήλθε σε 32%, ποσοστό που αυξάνεται σε 47% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων και 40% για τους CEOs των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών.

Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης σε σχέση με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

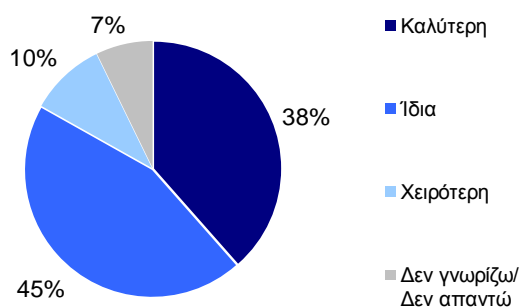
Δείκτης

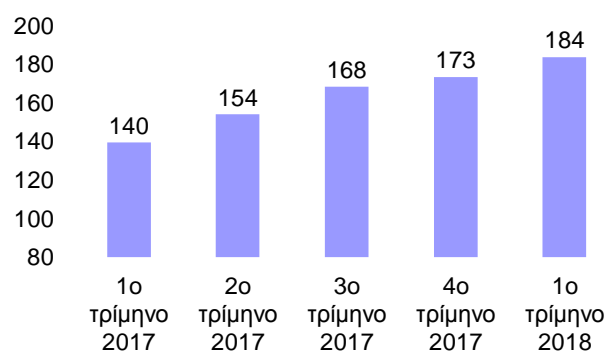
Ο δείκτης προσδοκιών για την οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης παρουσίασε αύξηση στις 184 μονάδες έναντι 173 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που θεωρούν ότι σε ένα χρόνο οι κλάδοι που δραστηριοποιούνται θα είναι σε καλύτερη οικονομική κατάσταση σε σχέση με την τωρινή διαμορφώθηκε σε 38%, ποσοστό που αυξάνεται σε 56% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

Η εκτίμηση για την οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης 1 έτος μετά

Απαντήσεις (ποσοστά %)

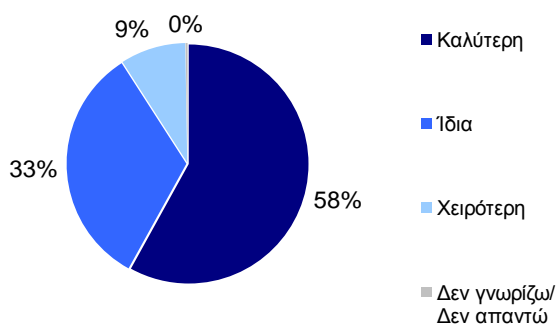
Δείκτης

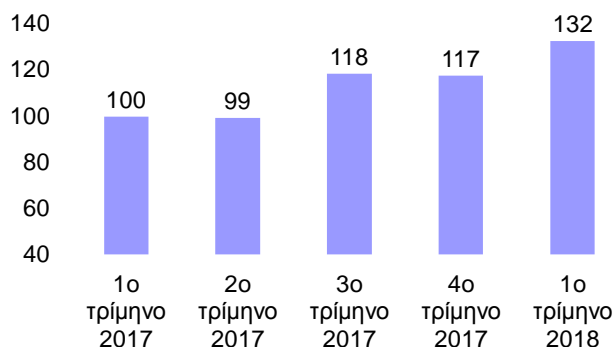
Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης των εταιρειών σημείωσε σημαντική άνοδο και ανήλθε στις 132 μονάδες έναντι 117 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα οικονομική κατάσταση των εταιρειών τους είναι καλύτερη σε σχέση με ένα έτος πριν διαμορφώθηκε σε 58%, ποσοστό που αυξάνεται σε 71% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων και 65% για τους CEOs των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών.

Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της εταιρείας συγκρινόμενη με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

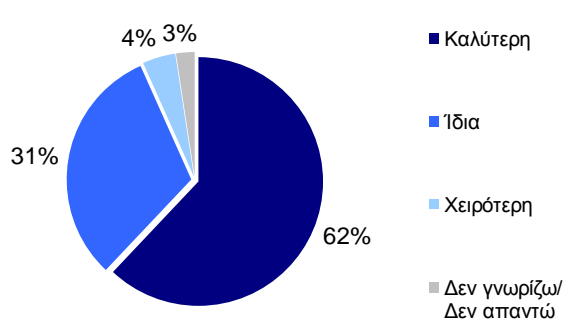
Δείκτης

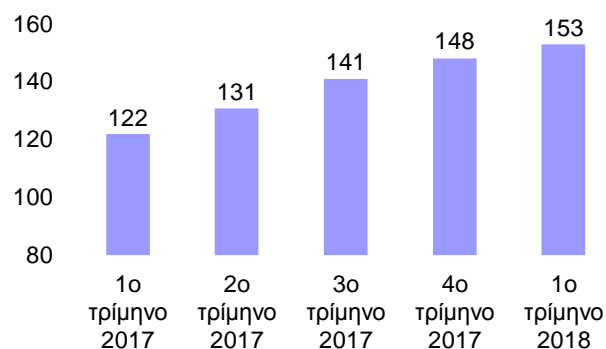
Ο δείκτης προσδοκιών των CEOs για την οικονομική κατάσταση της εταιρείας τους το επόμενο έτος σημείωσε άνοδο στις 153 μονάδες έναντι 148 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που προσδοκεί βελτίωση στο επόμενο έτος αυξήθηκε σε 62% έναντι 56% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ πιο αισιόδοξοι εμφανίζονται οι CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων σε ποσοστό 74% και οι CEOs των επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών σε ποσοστό 66%.

Η εκτίμηση για την οικονομική κατάσταση της εταιρείας 1 έτος μετά

Απαντήσεις (ποσοστά %)

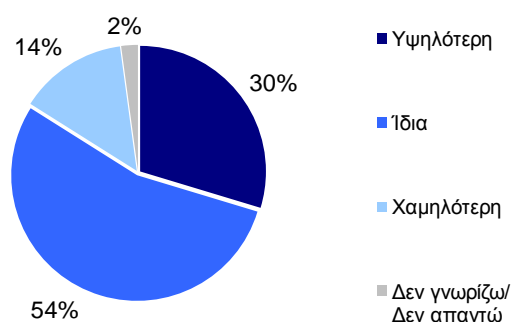
Δείκτης

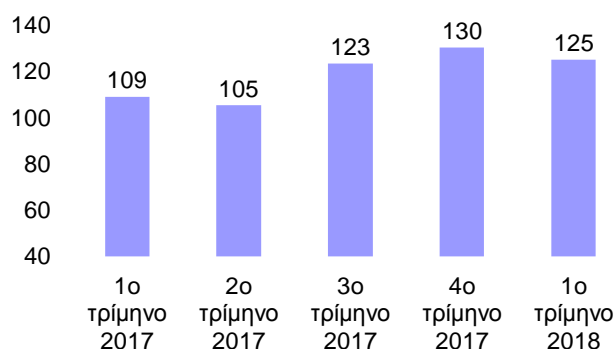
Αντίθετα με τους υπόλοιπους δείκτες, ο δείκτης τρεχουσών δαπανών για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου παρουσίασε πτώση στις 125 μονάδες έναντι 130 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα επενδυτική δαπάνη των επιχειρήσεων που διοικούν είναι υψηλότερη σε σχέση με το προηγούμενο έτος διαμορφώθηκε σε 30%, ποσοστό που αυξάνεται σε 49% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

Η τρέχουσα δαπάνη για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου της εταιρείας σε σχέση με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

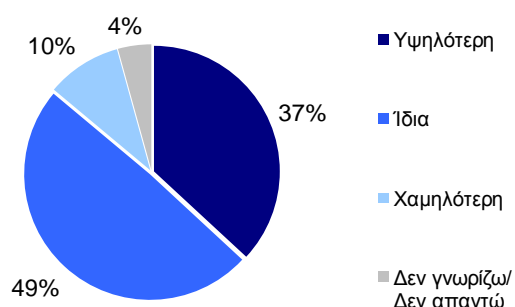
Δείκτης

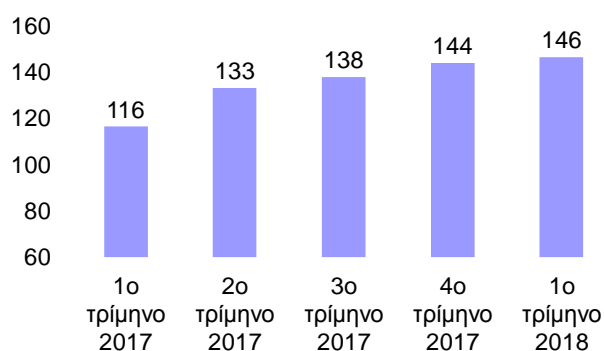
Ο δείκτης επενδυτικών προσδοκιών παρουσίασε άνοδο και διαμορφώθηκε στις 146 μονάδες έναντι 144 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι οι επενδυτική δαπάνη στις επιχειρήσεις που διοικούν θα είναι υψηλότερη κατά τον επόμενο χρόνο, διαμορφώθηκε σε 37%, ποσοστό που αυξάνεται σε 47% για τους CEOs των βιομηχανικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων πολύ μεγάλου μεγέθους.

Η εκτίμηση για την δαπάνη επενδύσεων παγίου κεφαλαίου της εταιρείας 1 έτος μετά

Απαντήσεις (ποσοστά %)

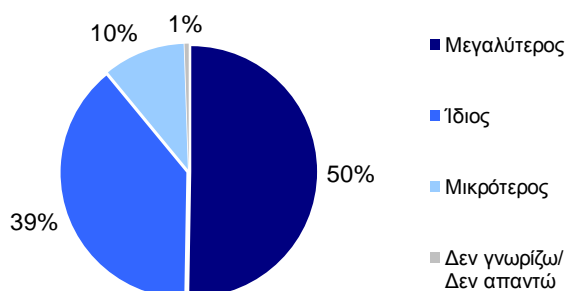
Δείκτης

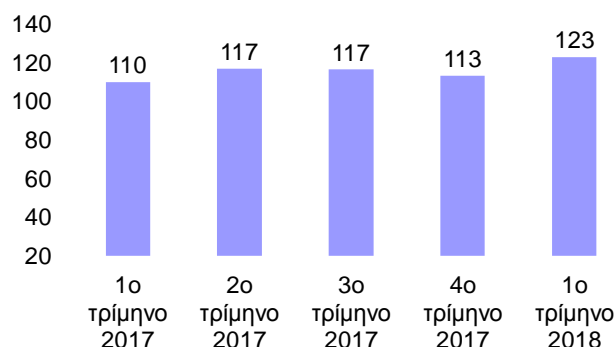
Ο δείκτης τρέχουσας απασχόλησης σημείωσε αύξηση στις 123 μονάδες έναντι 113 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι ο αριθμός των εργαζομένων στις επιχειρήσεις που διοικούν είναι μεγαλύτερος σε σύγκριση με ένα έτος πριν ανήλθε σε 50%, ποσοστό το οποίο στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις είναι αυξημένο σε 53%.

Ο αριθμός εργαζομένων της εταιρείας συγκρινόμενος με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

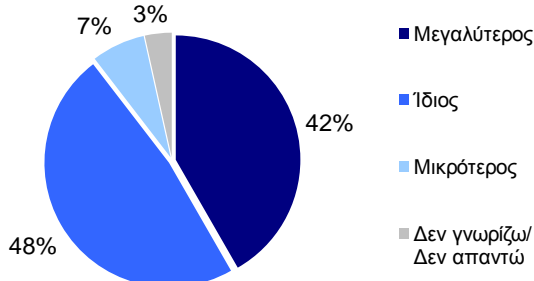
Δείκτης

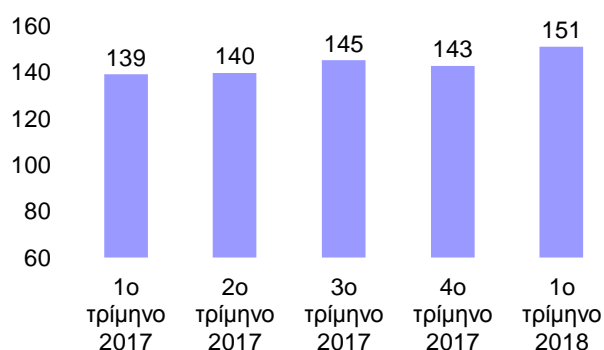
Ο δείκτης προσδοκιών απασχόλησης σημείωσε και αυτός άνοδο και διαμορφώθηκε στις 151 μονάδες έναντι 143 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το μερίδιο των CEOs που δηλώνουν ότι η απασχόληση στις εταιρείες που διοικούν θα είναι αυξημένη 1 έτος μετά παρουσίασε άνοδο σε 42% έναντι 38% στο προηγούμενο τρίμηνο, ποσοστό που αυξάνεται σε 46% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

Ο αριθμός εργαζομένων της εταιρείας 1 έτος μετά

Απαντήσεις (ποσοστά %)

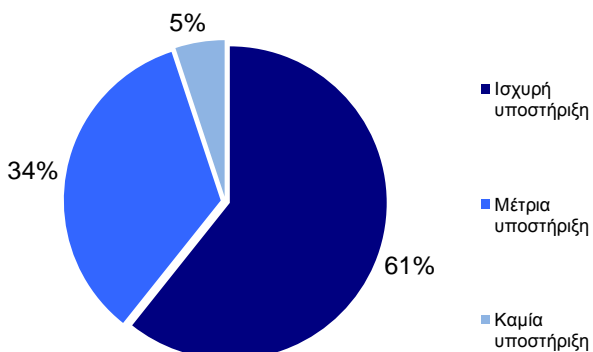
Δείκτης

Εκτός των βασικών ερωτήσεων που υποβάλλονται κάθε τρίμηνο στους CEOs, ζητήθηκε επιπλέον

Ποιος είναι ο βαθμός υποστήριξης σας στην θέση ότι μετά το πέρας του μνημονίου θα πρέπει να υπάρξει ένα προληπτικό πλαίσιο στήριξης της Ελληνικής οικονομίας;

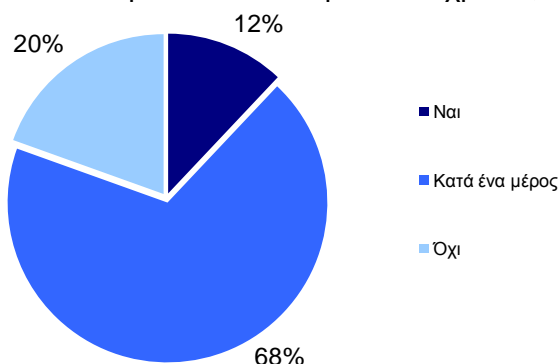

να εκφράσουν τον βαθμό υποστήριξης τους στην θέση ότι μετά το πέρας του μνημονίου θα πρέπει να υπάρξει ένα προληπτικό πλαίσιο στήριξης της Ελληνικής οικονομίας. Έξι στους δέκα CEOs υποστηρίζουν ότι είναι απαραίτητο να υπάρξει πλαίσιο στήριξης, αναλογία που στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις αυξάνεται σε επτά στους δέκα. Το 34% των CEOs δεν είναι τόσο ένθερμοι υποστηρικτές του προληπτικού πλαισίου, ενώ μόνο το 5% των CEOs πιστεύουν ότι δεν απαιτείται για την Ελληνική οικονομία πρόσθετο πλαίσιο

στήριξης μετά το τέλος του μνημονίου.

Οι CEOs ερωτήθηκαν επίσης για την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Μόνο το

Πιστεύετε ότι το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά στα επόμενα 1-2 χρόνια;

12% των CEOs πιστεύουν ότι στα επόμενα 1-2 χρόνια το πρόβλημα θα αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά. Η συντριπτική πλειοψηφία των CEOs, επτά στους δέκα, θεωρούν ότι το πρόβλημα θα αντιμετωπιστεί μόνο κατά ένα μέρος, ενώ το υπόλοιπο 20% δεν πιστεύει ότι στο χρονικό διάστημα των 1-2 ετών θα υπάρξει αποτελεσματική λύση.